
MODERN FELSEFE-I

FEL301U

KISA ÖZET

1. ÜNİTE-RÖNESANSTA İNSAN, TOPLUM VE SİYASET FELSEFESİ

“Modern” ve “Modern Felsefe” Terimlerinin Anlamı

Modern Felsefe genel kaniya göre 17. Ve 18. Yüzyıl felsefelerini betimleyen bir terimdir ve modern felsefenin Descartes ile başladığı kabul edilir. Angolo-Saksonlar içerisinde modern felsefenin Francis Bacon ile başladığını düşünenler de vardır. Modern terimi ise 17. Yüzyıldan başlayıp 20. Yüzyıla kadar uzanan bir zaman dilimini ifade eder. Bu zaman diliminde yapılan felsefeye de modern felsefe denir. Modern terimi Latince modus teriminden gelmektedir. Modus günümüzde kullanılan Moda kelimesinin kökenini oluşturmaktadır. Modern terimi ise en son tarzlar, yöntemler ya da fikirlerle yapmak, yapmayı sürdürmek anlamındadır ve sanat, müzik, edebiyat ve dansa belirli çağdaş eğilimlere ve okullara işaret eder.

Modernleşmek için öncelikle dinsel dogmaların bir kenara bırakılması ve akla ve bilime dayalı düşüncenin yaygınlaştırılması gerekiyordu. Bunun kıvılcımı Rönesans ile ortaya çıktı. Dinsel dogmalar bir tarafa bırakılarak, düşünen ve üreten insan tarih sahnesindeki yerini aldı. İlk kez Rönesansta kendini gösteren modernleşme çabaları Yeniçağda iyice olgunlaştı ve 20. Yüzyılın ortalarına dek süregeldi. Modern felsefe yeni tarzda yapılan bir felsefe biçimidir. Bu anlayışa göre felsefeyi kotaranlar, Tanrı adına konuşan din adamları değil, özgürce düşünüp eyleyen bireylerdir. Birey hiçbir dogmaya bağlı kalmaksızın kendi düşüncelerine göre evreni anlamlandırma çabasına girer. Rönesans döneminin düşünsel ve eylemsel girişimleri tümüyle bu ruhu yansıtır. Özellikle 17. Yüzyıla gelindiğinde bu durum kendini iyice belli etmeye başlamıştır. Çünkü felsefe yapıtları bireyin kendi özel düşüncelerini, inanç ve yaklaşımlarını içeren yapıtlar olma özelliğini taşımaktadır.

1

Rönesans Döneminin Genel Özellikleri

Rönesans' terimi genel anlamıyla yeniden doğuş demektir ama bu yeniden doğuş ifadesi özellikle Grek ve Roma kültürünün yeniden doğuşunu ifade eder. Rönesans tam bir keşif ve özgürleşme dönemidir. Her alanda yeni keşifler yeni buluşlar yapılmıştır. Kolomb ve onu takip eden başlıca denizciler okyanuslarda yeni ulaşım yolları aramış ve sonunda Amerika kıtasını keşfetmişlerdir. Teknik alanda matbaanın icadı, yazın, bilim ve felsefe alanındaki gelişmelere ivme kazandırmış, pusulanın icadı ise deniz yollarındaki keşiflerin yolunu açmıştır. Tanrı ve dinsel öğeleri bir kenara bırakarak, Roma ve Grek antik kültürlerine geri dönmek, bu kültürün ürünlerini yeniden gün ışığına çıkarmak adına atılan ilk adımlar, gerçekleştirilen kültürel çalışmalar hümanizm (insancılık) adı altında dile getirilmiştir.

İnsancılık (Hümanizm) Ve Başlıca Rönesans Hümanistleri:

Hümanizm, insan aklını, etik ve adalet kavramlarını temel alan, teorik ve pratik alanda insansal değer ve ilgilere odaklanan, tüm insanların değerli ve onurlu olduklarını öngören ahlak felsefelerinin genel bir kategorisini anlatan bir terimdir.

ERKEN DÖNEM İTALYAN HÜMANİSTLERİ

Erken dönem İtalyan hümanistlerinin başlıcaları

- Dante,
- Petrarca ve

- Boccaccio'dur.

Hümanistlerden Dante, yapıtlarını Latince de değil, İtalyanca yazarak modern çağın özelliği olan ana dilde yapıt üretme eğilimine öncülük etmiştir. İtalyanca'da en önemli yapıtlardan biri olarak kabul edilen Kutsal Komedi (Divina Commedia)'da evrende Tanrısal bir düzen olduğu ve tüm olayların kutsal istenç tarafından mutlu bir sona doğru yönlendirildikleri fikrini savunur. Dante bu yapıtla, İtalya'da "en büyük şair" olarak bilinir. Kutsal Komedi, Cehennem, Araf ve Cennet olmak üzere üç bölümden oluşur. Kutsal Komedi'de, Dante'nin Cehennemden başlayıp cennette son bulan yolculuğu betimlenmektedir. Cehennemde betimlemeler çok canlıdır. Araf'ta lirik bir anlatım mevcutken, Cennetin dili teolojik içerikli bir bölüm olmasından ötürü ağırdır. Dante, Monarchia'da kilisesinin görevinin evrensel bir barışa yol göstermek olduğunu söyler ve papanın kutsal gücü karşısında imparatorun dünyevi gücünü yüceltir. İmparatorun yetkiyi papadan değil, doğrudan Tanrı'dan aldığını söyleyerek Ortaçağ'ın geleneksel siyaset anlayışından kopmuştur.

Bir diğer İtalyan hümanist ise, hümanizmin babası olarak anılan Petrarca'dır. Dönemin büyük şairlerinden biri olarak Dante ve Boccaccio gibi modern İtalyan dilinin oluşumuna katkıda bulunmuştur. **Ortaçağ için "Karanlık Çağlar" deyimini ilk kullanan kişi olduğu söylenir.** Aynı zamanda bir akademisyendir. Petrarca'nın en önemli yapıtları; Canoniere (Şarkılar), Trionfidir (Zaferler) ve Secretum (Benim Gizli Kitabım)'dır. Petrarca Ortaçağ'ın içe dönüklük tutumu ile Rönesans'ın dışa dönüklüğünü harmanlamış, dış dünyanın ve insan ruhunun aynı anda keşfedilmesi amacına yönelmiştir.

İLERİ VE GEÇ DÖNEM HÜMANİSTLER

İleri ve geç dönem hümanistlerin en başında gelen isimlerinden biri olan Mirandola, Yeniplatonculuğu, Aristotelesçiliği, Hermestimimi ve Kabala öğretisini sentezleyerek insana 'zorunlu ahlaksal gelişim', 'ussal bilinçlenme' ve 'mutlak gerçeklikle özdeşleşme' gibi üç görev yüklemiştir. Mirandola, insanı Tanrı'nın bu dünyadaki benzeri olan onurlu bir varlık olarak görmüş ve bilgiye ulaşmada sürekli olarak araştırmanın önemini vurgulamıştır.

Bir diğer geç dönem hümanisti Erasmus ise, "Hümanistlerin Prensi" unvanına sahiptir. Yapıtları arasında, "Deliliğe Övgü," bugün de okumaya devam edilen en ünlü eseridir. Hıristiyan Şövalyenin El Kitabı, Çocukların Terbiye Edilmesi Üzerine, Julius Exclusus, Özgür İstenç Üzerine Deneme isimli çalışmaları ise diğer önemli eserlerindedir. Erasmus, çalışmalarında Hıristiyanlık ve hümanizmi ulaştırmaya çalışarak, dinin asıl doğasından uzaklaşıldığını, gerçek dinin kafa değil yürek sorunu olduğunu ifade ediyordu. Bir diğer geç dönem hümanist, genelde Hıristiyan hümanizmin temsilcisi olarak görülen Alman rahip ve teolog Luther'dir. Luther, akılı; sınırlı insanın sınırlı bir yetisi olarak görmekte, Tanrı'yı akılla kavramaya çalışmanın onu sınırlandıracağını, bu yüzden imanın akıldan önce geldiğini düşünmekte ve belirtmekteydi. Luther, Tanrı'yı anlama yolunda ussal güçlere dikkat çekti ve Tanrı'ya giden yolda imanın gerekliliğini vurguladı. Luther'e göre devlet yönetimi, Tanrı'nın takdiridir; bu nedenle devletin işlevleri barışın korunması amacına yönelik olarak düşünülmelidir. Tanrı insanları doğaları gereği otoriteye tabi kılmıştır. Politik yaşamda imana karşılık gelen şey bundan dolayı yetkeye boyun eğme, yani itaat davranışlarıdır.

- Rönesans hümanizmi dendiğinde akla gelen ilk isimlerden biri de kuşkucu hümanizmin temsilcisi olarak kabul edilen Montaigne'dir. Montaigne "ne biliyorum?" sorusu ile yola çıkar ve bu soru ışığında kendi yargılama gücü aracılığıyla dünyayı sorgulamaya girişir. Klasik kuşkuculuğu izleyen Montaigne örnek yaşam için, tüm insansal yetilerini kullanabileceği bir araştırmacı ruhsal durum içinde bulunmayı önemsemi.

Montaigne için kuşkuculuk; ne tutum olarak bir kötümserlik, ne de davranış kuralı olarak bir reçete idi, tersine o, kuşkuculukta insan yaşamının tüm görünümleri için olumlarını bir tutumun kaynağını keşfedebilmişti. Ona göre en derin anlamda insan olmak tam anlamıyla bilinçli deneyimlere sahip olmak demektir. Montaigne için dünya üzerinde itiraz edilemeyecek bir düşünce yoktu. Bu yüzden mutlu olmak isteyen kişi kendisini hiçbir görüşe bağlamamalı ve sürekli araştırma durumunda olmayı seçmelidir.

RÖNESANSTA TOPLUM DÜŞÜNCESİ VE TOPLUMSAL ÜTOPYALAR

Rönesans döneminde özgür ve adil bir toplum düzeni arayışına bazı aydın yazarlar destek sağlamaktaydı. Bu sebeple bu dönemde ütopyik toplum düzenleri öneren çalışmalar ortaya çıktı.

Thomas More

Thomas More, 1516 yılında yayınladığı Utopia adlı yapıtıyla kalıcı bir ün sağlamış ve adı bu yapıtla özdeşleşmiştir. More bu eserinde tümüyle sınıfsız bir toplum düşünerek, sosyalist yapıyı toplumun bütün katmanlarına yaymıştır. Toplumda eşitlik ilkesi egemendir. Çünkü toplumun mutluluğunu gerçekleştirmenin tek yolu eşitlik ilkesinin uygulanmasından geçer. Utopia'da bu toplum betimlemesi bu esasa dayanır. Eşitlik ilkesi adına özel mülkiyet yasaklanır, her şey kamunundur ve devlet tarafından yönetilir. More, Ütopya'da ülkesinin içinde bulunduğu düzeni eleştirmekte ve çıkış yolu önermektedir.

Tommaso Campanella

Güneş Ülkesi adlı eseri ile tanınan Campanella'ya göre ideal devlet parçanın bütünde, bütünün ise parçada birbirini tamamladığı ideal bir politik birliktir. Güneş Ülkesi'nde de tıpkı Ütopya'da olduğu gibi mülkiyet edinme yoktur. Devlet en bilgili kişi tarafından yönetilir ve ona Güç, Akıl ve Sevi adlarını taşıyan üç kişi yardım eder. Güneş Ülkesi'nde kimsenin hiçbir şeyinin olmaması en temel ilkedir. Çünkü sahiplenme duygusunun insanda bencilliği ortaya çıkaracağı ifade edilir.

Francis Bacon

Francis Bacon, Yeni Atlantis adlı yapıtında, bilimsel ve teknik gelişmelerin toplum ve devlet yapısını belirlediği bir ütopyayı anlatmıştır. Ben Salem adlı bir adada kurulmuş bir devlet, insanın doğa üzerindeki egemenliğinin sınırlarını genişletmek amacıyla gizli çalışmalar yürütür. Adada dikkat çeken en temel nokta, bilimsel aydınlanmanın, bilimsel ve teknik gelişmenin ulaştığı yüksek düzey ve buna bağlı olarak sağlıklı ve kültürlü bir toplum yetiştirilmiş olmasıdır. Bacon'un bilim üzerine kurulu ütopyik bir devlet tasarımı, her şeyin din üzerine kurulu olduğu Ortaçağ'ın Hıristiyan devlet tasarımına bir alternatif sunması bakımından oldukça önemlidir.

RÖNESANS DÖNEMİNDE SİYASAL DÜŞÜNÜMLER

Niccolo Machiavelli

Prens adlı yapıtıyla düşünce tarihinde önemli bir yere sahip olan Machiavelli, politik realizm ile politik idealizm arasındaki ayrıma büyük katkılarda bulunmuştur. Prens adlı yapıtta, bir prensliğin nasıl kurulacağı, nasıl yönetileceği, nasıl yitirileceği, tarihsel ve deneyimsel yollarla anlatılır. Machiavelli, mutlak monarşiye duyulan gereksinimi, koşullar ve araçlarıyla gözler önüne serer. Ahlaklılığın politik açıdan yeniden tanımlandığı Prens'te, önemli olanın amaç olduğu, amaca götüren araçların iyi ya da kötü olmalarının önemi olmadığı vurgulanır.

Jean Bodin

Güçlü devlet idealinin temsilcilerinden olan Bodin, savunuculuğunu yaptığı monarşi rejimini, laik ve hukuksal bir temelden hareketle oluşturduğu egemenlik kavramı üzerine oturtmuştur. Bodin'e göre devletin kaynağı Tanrı değil, ailedir. Ailede baba neyse, devlette de kral odur. Kral doğal yasaya karşı sorumludur ve onu buna zorlayan şey vicdanıdır. Bodin bu düşünceleri ile, papalık idaresine karşı ulus devlet fikrinin öncü savunucularından biri olmuştur.

Hugo Grotius

Hugo Grotius, uluslararası hukuku doğal yasa kavramı temelinde kuran öncü düşünürlerindedir. Bu alanda yarattığı etki günümüzde de geçerliliğini korumaktadır. Grotius'a göre devlet, insan akli ve doğası üzerine kurulmuş doğal bir kurumdur ve bireylerin doğal haklarını güvenceye almakla yükümlüdür. Halkın egemenlik hakkı vardır ama bunu yöneticiye devreder. Grotius bu görüşleriyle demokrasi fikrinin de önünü açmıştır.

Johannes Althusius

Johannes Althusius, Illustrata adlı ünlü yapıtında federalizm kavramının gelişimine büyük katkı yapmış ve ilk federalistlerden biri olarak nitelendirilmiştir. Althusius, insanların bağımsızlığının yöneticilere devredilemeyeceği görüşünü savunmaktaydı. Çünkü ona göre devletin başındaki kişi halkın efendisi değil, sadece halkın seçtiği bir görevliydi. Biricik egemen güç halkın kendisiydi. Althusius bu düşünceyle, halk egemenliği düşüncesine kesin formunu kazandıran ilk düşünür olmuştur. Ona göre yönetici daima halk adına eylemelidir. Yasalar devlet başkanını bile bağlar. Halk kendini parlamento ile temsil ettirir ve parlamentonun yetkileri ortadan kaldırılamaz. Aynı zamanda geniş toprakları tek merkezden yönetmek güç olacağı için federatif devletlerden oluşan federal bir devlet modeli geliştirilmelidir.

Bu Özetin tamamını,Çıkmış Sorularını,Deneme Sorularını adresinize gönderiyoruz!...

Tıklayınız

<https://www.kolaysinavlar.com/modern-felsefe-i-ady212u?search=FEL301U>